

PHELLINUS TORULOSUS, EEN NIEUWE BOOMZWAM VOOR NEDERLAND

P.H. KELDERMAN, Herkenbroekerweg 3, 6301 EG Valkenburg

In maart 1986 kreeg ik van de heer H. Kemp een boomzwam, die hij had verzameld in een holle weg tussen Bunde en Kasen. De zwam groeide op een stronk van een afgezaagde en weer uitlopende *Acacia* (*Robinia pseudo-acacia*).

Daar het ging het om een exemplaar dat reeds overwinterd had, waren de oorspronkelijke kleuren verdwenen; de bovenzijde was door algen en mossen groenig van kleur hetgeen bij determinatie moeilijkheden kon opleveren.

Met behulp van het werk van JAHN (1963) was de soort niet te determineren daar deze nog niet in de tabel was opgenomen. Wel werd duidelijk dat er gezocht moest worden in de sectie *Phellinus*: enerzijds door de aanwezigheid van setae in het hymenium en anderzijds door de gelaagdheid van de buisjes die wat het laatste betreft deze sectie onderscheidt van de sectie *Inonotus*. Met de tweede uitgave van het werk van JAHN uit (1966/67) kon deze boomzwam vrij eenvoudig gedetermineerd worden als *Phellinus torulosus*. Ter controle werden tevens de determinatiewerken van JÜLICH (1984) en KREISEL (1961) geraadpleegd.

Deze soort komt niet voor in de Standaardlijst van de Nederlandse Macrofungi (ARNOLDS, 1984) en kan derhalve als een nieuwe soort voor Nederland beschouwd worden.

BESCHRIJVING VAN DE SOORT

Phellinus torulosus (Pers. ex Pers) Boud. & Galz. 1925. Syn.: *Polyporus fusco-purpurea* Boud. 1881, *P. rubriporus* Quélet. 1881., *P. assimilis* Velen 1922 en *Pseudofomes ceratoniae* Lázaro 1916. **Vruchtlichaam:** (vgl. figuur 1a en b) pileat (konsolevormig), 10-16 cm breed, radiaal 6-10 cm en 2,5-4,5 cm dik. Hoedoppervlak oneffen tot ruw, onregelmatig bultig en relatief kaal. Rand onregelmatig lappig, verbogen en afgerond. Jongste aangroeizone ruw-viltig behaard, geheel roestkleurigbruin tot grijsbruin. Buisjes gelaagd, 3-6 mm lang, kaneelkleurig bruin. Poriën 4-6 per mm, rond tot iets ovaloïd, roestrood tot roodbruin met plaatselijk een olijkleurige tint. Context kurkachtig en taai, 30 mm dik en roestbruin.

Microscopische gegevens: Sporen: (vgl. figuur 1c) subglobulair tot breed elliptisch, 4-5(6) x 3-4 μm , 1/b Quotient = 1.3-1.2, min of meer hyalien. Hymenale setae (vgl. figuur 1d) 20-32 x 5-8 μm , meest spits en recht, talrijk, Q=4, donkerbruin in KOH. Basidiën 10-11 x 5-6,5 μm , Trama hyphen dimittisch, skelethyphen dikwandig, in KOH donkerbruin tot bruinrood, 3-4,6 μm . Generatieve hyphen min of meer hyalien. Skelethyphen in de hoedhuid met septen. Gespen afwezig.

Datum van de vondst: 3-3-1986; in herbarium van de auteur onder nr, 1082.

De bovenvermelde beschrijving geschiedde deels aan de hand van oud materiaal, echter door de heer Kemp werd op 14-8-'87 wederom een exemplaar van de soort waargenomen. De hoedmaten van dit exemplaar werden in de bovenstaande beschrijving gebruikt. Volgens de gegevens in de literatuur kan de hoed van deze boomzwam vrij groot worden nl. 30 tot 40 cm in doorsnee. De kleuren van vers materiaal kunnen variëren van vosrood tot rossig bruin. De poriën zijn witachtig tot rossig bruin of "vochtig" donkerrood. De levenswijze kan zowel saprofietische als parasitisch zijn.

Volgens JAHN (1966/67) heeft deze thermofiele soort in Europa een mediterrane verspreiding. Het areaal rijkt tot in de zuidelijkste Alpendalen, ten westen hiervan tot midden Frankrijk en ten oosten tot in Tsjechoslowakije en Oostenrijk. In Duitsland was de soort volgens JAHN nog niet gevonden. KRIEGLSTEINER (1982) toont echter een ander verspreidingspatroon voor *P. torulosus* voor de B.R.D. en de D.D.R.:

een vondst zuidwestelijk van Ludwigs-hafen (Pfalzerwald, Königsbach/Hardt), een andere in het dal van de Nahe bij Bad-Kreutznach en een derde bij Bonn aan de Drachenfels. In de D.D.R. zijn inmiddels zes vindplaatsen bekend die zich allen tussen Halle en Mühlhausen in het Thüringer Becken bevinden. In de literatuur worden de volgende substraten opgegeven: *Aesculus*, *Fagus*, *Pinus*, *Quercus* en *Ulmus*. De vondst te Bunde mag de meest noord-westelijke in Europa genoemd worden. In de literatuur wordt een vondst vermeld uit België doch nadere gegevens ontbreken.

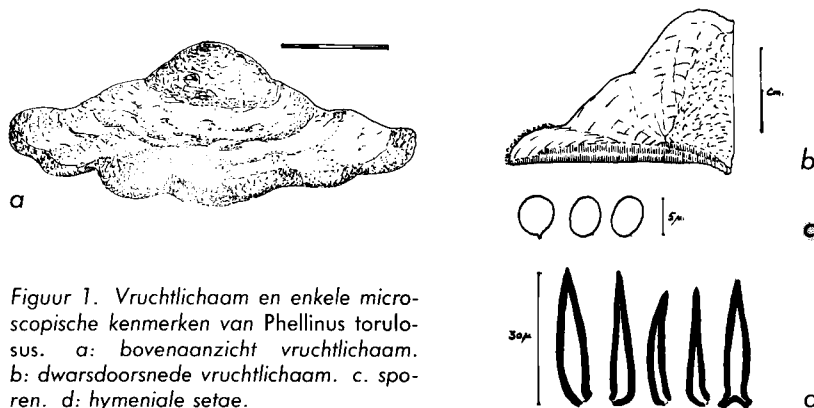
LITERATUUR

- ARNOLDS, E., 1984. Standaardlijst van Nederlandse Macrofungi. Coolia Deel 26.
 CETTO, B., 1979. Die Grosse Pilzführer, Band 3. nr. 1172. München-Bern-Wien.
 JAHN, H., 1963. Mitteleuropäische Porlinge (und ihr Vorkommen in Westfalen). Bibliotheca Mycologica Band 29 2 Nachdruck 1976. Vaduz.
 JAHN, H., 1966/67, nachträge 1967/81. Die Resupinate *Phellinus* Arten in Mitteleuropa. Bibliotheca Mycologica. Band 81. Reprint 1981. Vaduz.
 KREISEL, H., 1961. Die Phytopathogene Grosspilze Deutschlands. Reprint 1979. Vaduz.
 KRIEGLSTEINER, G.J., 1982. Beihefte zur Zeitschrift für Mycologie nr. 4. p. 194.
 JÜLICH, W., 1984. Kleine Kryptogamenflora. Band II b/1. Stuttgart-New York.

SUMMARY

PHELLINUS TORULOSUS FOUND IN THE NETHERLANDS.

The first found of *Ph. torulosus* (Pers. ex Pers.) Boud Galz. 1925 in the Netherlands is briefly described. The species grew on *Robinia pseudo-acacia* near Bunde, north of Maastricht. As far as known it concerns the most northern found in Europe.

Figuur 1. Vruchtlichaam en enkele microscopische kenmerken van *Phellinus torulosus*. a: bovenaanzicht vruchtlichaam. b: dwarsdoorsnede vruchtlichaam. c: sporen. d: hymeniale setae.